

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)

SSN Rafał Malarski (sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **K. R. K.**

skazanego z art. 209 § 1 k.k.

w przedmiocie stwierdzenia zatarcia skazania

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 12 lutego 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
niekorzyść (PK IV Ksk [...])

od postanowienia Sądu Rejonowego w T.

z dnia 8 czerwca 2017 r., sygn. akt II Ko [...]

(sygn. akt II K [...] Sądu Rejonowego w K.),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K., wyrokiem z 28 lutego 2013 r., uznał K. R. K. za winnego tego, że w okresie od 1 kwietnia do 30 października 2010 r. i od 1 lutego 2011 r. do 11 września 2012 r. uporczywie uchylał się od wykonywania ciążącego na nim z mocy ustawy obowiązku opieki przez nielożenie na utrzymanie małoletniego syna M. K., przez co naraził go na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, to jest przestępstwa z art. 209 § 1 k.k., i za to wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres

próby 3 lat, oraz zobowiązał go do wykonywania obowiązku alimentacyjnego (art. 72 § 1 pkt 3 k.k.) i do naprawienia szkody w części przez zapłatę na rzecz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w K. kwoty 4.000 zł – w terminie 2 lat (art. 72 § 2 k.k.).

Sąd Rejonowy w T. (któremu przekazano wyrok do wykonania), postanowieniem z 13 stycznia 2016 r., zarządził wykonanie kary pozbawienia wolności. Karę tę skazany odbył w okresie od 7 czerwca 2017 r. do 2 lutego 2018 r.

Postanowieniem z 8 czerwca 2017 r. Sąd Rejonowy w T., w reakcji na inicjatywę zakładu penitencjarnego, stwierdził – na podstawie art. 4 § 4 k.k. – zatarcie z mocy prawa skazania wobec K. R. K.. Postanowienie to uprawomocniło się 20 czerwca 2017 r.

Kasację od wskazanego wyżej postanowienia, która wpłynęła do Sądu Najwyższego 13 czerwca 2018 r., złożył Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny. Zaskarżając postanowienie w całości na niekorzyść, zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 209 § 1 i 1a k.k. (w brzmieniu obowiązującym od 31 maja 2017 r.) oraz art. 4 § 4 k.k., polegające na błędnym przyjęciu, że w wyniku nowelizacji przepisu art. 209 k.k. czyn przypisany K. R. K. nie jest już zabroniony pod groźbą kary, co skutkowało niezasadnym stwierdzeniem zatarcia z mocy prawa na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja zasługiwała w całej rozciągłości na uwzględnienie.

Punktem wyjścia do rozważań stało się ugruntowane już w judykaturze zapatrywanie prawne, że zarówno przed zmianą art. 209 § 1 k.k., dokonaną ustawą z 23 marca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 952), jak po nowelizacji, ustawa stanowi jedno ze źródeł obowiązku alimentacyjnego, z tym że od 31 maja 2017 r. obowiązek ten musi być skonkretyzowany co do jego wysokości w orzeczeniu sądowym, ugodzie zawartej przed sądem albo innym organem lub w innej umowie (zob. postanowienie SN z 25 stycznia 2018 r., I KZP 10/17, OSNKW 2018, z. 3 poz. 24). Rozwijając zacytowaną myśl, przyjmuje się, że skoro co do zasady źródłem obowiązku alimentacyjnego – i to samoistnym – pozostaje nadal ustawa, to jest art. 128 - 132 oraz art. 141, art. 144 i art. 27 k.r.o., w których obowiązkiem tym

obciążono krewnych w linii prostej, rodzeństwo, małżonków, przysposobionych i powinowatych – w zakresie i kolejności ustalonych w tych przepisach, to zamieszczenie w opisie czynu z art. 209 § 1 k.k. informacji, że chodziło o obowiązek określony „co do wysokości orzeczeniem sądowym” nie jest w perspektywie art. 413 § 2 k.p.k. niezbędne, niemniej konieczne jest – co trzeba silnie zaakcentować – dokonanie ustalenia, że wysokość tego obowiązku alimentacyjnego została określona konkretnym orzeczeniem sądowym, ugodą czy umową. Ustalenie w tym zakresie może wynikać albo wprost z pisemnego uzasadnienia wyroku, albo z niebudzących wątpliwości dokumentów stanowiących poprawnie ujawniany materiał dowodowy (zob. wyrok SN z 7 sierpnia 2018 r., IV KK 35/18).

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, należało stwierdzić – w oparciu o zalegający w aktach dokument – że obowiązek wobec małoletniego M. K. został skonkretyzowany co do wysokości i terminu płatności rat w prawomocnym wyroku Sądu Rejonowego w K. z 27 września 2007 r. (I C [...]), mocą którego od K. R. K. zasądzono na rzecz syna alimenty w kwocie po 500 zł miesięcznie, płatne z góry do dnia 15 każdego miesiąca do rąk matki M. K. z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat (k. 16). Dokument ten został na rozprawie głównej w dniu 27 lutego 2013 r. ujawniony w prawem przewidziany sposób (k. 59) i stał się podstawą dokonanych ustaleń.

Dlatego Sąd Najwyższy zdecydował o wyeliminowaniu z obrotu prawnego błędnie wydanego na podstawie art. 4 § 4 k.k. postanowienia z 8 czerwca 2017 r. stwierdzającego zatarcie skazania. Przepis art. 537 k.p.k. nie zawiera pełnego katalogu rozstrzygnięć, które zapadają w postępowaniu kasacyjnym, i z tej racji możliwe było ograniczenie się Sądu Najwyższego do uchylenia zaskarżonego postanowienia bez wydawania orzeczenia następczego (zob. postanowienie SN z 28 kwietnia 2017 r., V KK 49/17).